

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa predkladá v súlade s Plánom legislatívnych úloh vlády SR na mesiace jún až december 2021 a prispieva k plneniu záväzkov z Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2021- 2024 (zvýšiť dostupnosť služieb krízovej intervencie, potreba zlepšiť legislatívny rámec a financovanie poskytovania sociálnych služieb a zrovnoprávniť ich poskytovateľov).

Cieľom predkladaného návrhu zákona je vytvoriť právne podmienky pre zvýšenie finančnej podpory na spolufinancovanie sociálnych služieb vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb krízovej intervencie, poskytovanej zo štátneho rozpočtu prostredníctvom kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „ministerstvo“) a zaviesť určovanie (valorizáciu) výšky tejto finančnej podpory na príslušný kalendárny rok nariadením vlády SR, a to v záujme zabezpečenia dostupnosti a udržateľnosti sociálnych služieb krízovej intervencie. Tieto zariadenia sociálnych služieb poskytujú sociálne služby krízovej intervencie najmä ľuďom bez domova a fyzickým osobám ohrozených správaním iných osôb, t.j. aj osobám prežívajúcim násilie vo svojej domácnosti, kde zabezpečenie udržateľnosti a dostupnosti tejto sociálnej služby je v rámci zabezpečenia ich základných životných podmienok osobitne naliehavým. Poskytovaním sociálnej služby v zariadeniach krízovej intervencie, zabezpečením prístrešia, ide o realizáciu ústavného práva každého na zabezpečenie základných životných podmienok, ktoré garantuje štát.

V časti právnej úpravy súvisiacej so zavádzaním Informačného systému sociálnych služieb sa pristupuje k zmene doterajšieho registra poskytovateľov sociálnych služieb na register sociálnych služieb, v ktorom bude príslušným vyšším územným celkom vo svojom územnom obvode vedená každá sociálna služba príslušného druhu a formy podľa miesta jej poskytovania, čím sa reaguje na problémy aplikačnej praxe pri vedení registra podľa doterajšej právnej úpravy a súčasne sa zabezpečuje efektívnosť a zrozumiteľnosť vedenia tohto registra pre verejnosť. Zároveň sa v záujme komplexnosti údajov o sociálnych službách v informačnom systéme upravuje obsah a rozsah vybraných evidencií, ktoré v ňom budú vedené a súčasne sa zavádza nový druh evidencie vedený poskytovateľom sociálnej služby - evidencia žiadostí o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby podmienenej odkázanosťou, čím sa vytvárajú právne podmienky pre získavanie relevantných údajov o reálnom dopyte po vybraných sociálnych službách a ich dostupnosti.

Precizuje sa právna úprava vzniku povinnosti obce a vyššieho územného celku poskytovať neverejným poskytovateľom sociálnych služieb finančné príspevky na spolufinancovanie sociálnej služby podľa tohto zákona. Navrhovaná právna úprava, vzhľadom na problémy interpretačnej a aplikačnej praxe, explicitne ustanovuje právnu možnosť pre odkázanú fyzickú osobu, ktorej sa už poskytuje sociálna služba neverejným poskytovateľom, avšak bez finančnej podpory z verejných prostriedkov podľa tohto zákona (t. j. bez finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (FPP), resp. pri domácej opatrovateľskej

službe, aj bez finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (FPO), kedykoľvek aj počas poskytovania tejto sociálnej služby neverejným poskytovateľom, prejavíť svoj záujem o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby novo už s finančnou podporou jej poskytovania z verejných prostriedkov. To znamená, že fyzická osoba môže kedykoľvek, i počas poskytovania sociálnej služby, požiadať o poskytnutie alebo zabezpečenie tejto sociálnej služby príslušnou obcou, resp. vyšším územným celkom, a to po zabezpečení realizácie práva tejto fyzickej osoby touto obcou, resp. vyšším územným celkom na informovaný výber poskytovateľa tejto sociálnej služby, novo už s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov poskytovaním finančných príspevkov na spolufinancovanie tejto sociálnej služby v pôsobnosti obce a vyššieho územného celku podľa tohto zákona.

Aj ak to v konkrétnom čase rozpočtové možnosti samosprávy neumožňujú (nemá vo svojom rozpočte vyčlenenú dostatočnú sumu finančných prostriedkov na možnosť začatia poskytovania FPP, resp. pri domácej opatrovateľskej službe aj FPO na odkázanú fyzickú osobu, konkrétnemu, touto fyzickou osobou zvolenému neverejnému poskytovateľovi tejto sociálnej služby), je povinná obec a vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti doručení písomnú žiadosť odkázanej fyzickej osoby o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby (s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov) zaradiť do poradia (poradia uspokojovania žiadostí o zabezpečenie sociálnej služby, a ak je toto zabezpečenie realizované u neverejných poskytovateľov sociálnej služby, spojené aj s poskytnutím FPP a FPO), a tejto žiadosti vyhovieť na základe vopred určených a zverejnených podrobností vedenia tohto poradia uspokojovania žiadostí. V záujme odstránenia nesprávnej interpretačnej praxe vzniku povinnosti obce a vyššieho územného celku v rozsahu ich delenej pôsobnosti poskytovať neverejným poskytovateľom sociálnej služby finančný príspevok na spolufinancovanie sociálnej služby (FPP a FPO) podľa ustanovení § 75 ods. 1 až 4, sa preto odstraňuje z ich slovného znenia podmienenosť vzniku tejto povinnosti, predchádzajúcim požiadanim neverejného poskytovateľa sociálnej služby príslušnou obcou a vyšším územným celkom o poskytovanie tejto sociálnej služby pre odkázanú fyzickú osobu.

Účelom takto koncipovanej právnej úpravy je zabezpečiť transparentnosť procesu uspokojovania poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby s podporou verejných prostriedkov a plnenie povinnosti zabezpečenia poskytnutia sociálnej služby s finančnou podporou jej poskytovania z verejných prostriedkov spôsobom ustanoveným týmto zákonom. Povinnosti ustanovenej v § 75 ods. 1 až 4 sa teda obec a vyšší územný celok nemôže „zbaviť“ svojou „nečinnosťou“ pri zabezpečovaní poskytovania sociálnej služby podľa zákona o sociálnych službách .

Cieľom tejto úpravy je zabezpečiť na rovnakom základe na jednej strane prístup fyzických osôb, ktoré sú odkázané na sociálnu službu, k spolufinancovaniu im poskytovanej sociálnej služby neverejnými poskytovateľmi tejto sociálnej služby z rozpočtu príslušnej obce a vyššieho územného celku, a na druhej strane tým zrovnoprávniť poskytovateľov sociálnych služieb v prístupe k verejným prostriedkom na spolufinancovanie nimi poskytovanej sociálnej služby vo verejnom záujme.

Predkladaný návrh, na základe poznatkov získaných z aplikačnej praxe, obsahuje aj úpravu podmienok pri poskytovaní vybraných druhov sociálnych služieb v časti vymedzenia vecného obsahu a povinného rozsahu poskytovaných alebo zabezpečovaných odborných činností v rámci sociálnej služby, posudzovania plnenia podmienky regulácie počtu miest v zariadeniach sociálnych služieb, úpravu vybraných podmienok súvisiacich s registráciou

sociálnej služby, úpravu obsahových náležitostí zmluvy o iných činnostiach poskytovaných v rámci sociálnej služby a podmienok jej uzatvárania a úpravu kvalifikačných predpokladov potrebných na vykonávanie vybraných pracovných činností v oblasti sociálnych služieb. Navrhované zmeny zabezpečujú jednoznačnosť interpretácie právnej úpravy a posilnenie plnenia účelu poskytovaných sociálnych služieb.

S účelom predkladaného návrhu novely zákona o sociálnych službách obsahovo súvisí aj v Čl. II ustanovený návrh novely zákona č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupnosť a dlhodobá udržateľnosť sociálnych služieb je nesporne podmienená aj náležitým personálnym zabezpečením výkonu pôsobnosti príslušných orgánov verejnej moci pri poskytovaní sociálnych služieb a poskytovaní sociálnych služieb odbornými zamestnancami príslušných profesií a vytvorením podmienok na ich stabilizáciu a rozvoj. Predkladaný návrh novely zákona o sociálnej práci v konečnom dôsledku zabraňuje odlivu sociálnych pracovníkov, vykonávajúcich špecializovanú odbornú činnosť v sociálnych veciach pri poskytovaní sociálnych služieb aj v súvislosti s ním, a to pre nesplnenie podmienky osobitného kvalifikačného predpokladu na výkon špecializovanej odbornej činnosti, ktorú doposiaľ vykonávali, ale pre ktorú sa novo ustanovila zákonom o sociálnej práci povinnosť v ustanovenej lehote absolvovať akreditované špecializačné vzdelávanie. Predkladaný návrh novely zákona o sociálnej práci preto obsahuje predĺženie prechodného obdobia, počas ktorého sociálny pracovník, ktorý vykonáva sociálnu posudkovú činnosť alebo sociálnu kuratelu, nemusí spĺňať podmienku osobitného kvalifikačného predpokladu na výkon špecializovanej odbornej činnosti, a to do 31. decembra 2023. Z dôvodu, negatívneho vplyvu pandémie ochorením COVID-19 na zabezpečovanie realizácie a priebeh špecializačného vzdelávania nemohli v doterajšej lehote sociálni pracovníci, ktorých sa tieto špecializácie týkajú, teda sociálni kurátori a posudkoví sociálni pracovníci reálne absolvovať požadované akreditované špecializačné vzdelávanie.

Návrh zákona bude mať negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, bude mať pozitívne sociálne vplyvy, na služby verejnej správy pre občana a vplyvy na informatizáciu spoločnosti. Nebude mať vplyv na životné prostredie, ani vplyvy na podnikateľské prostredie, na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Uvedené vplyvy sú bližšie špecifikované v doložke vybraných vplyvov.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a súčasne je v súlade aj s právom Európskej únie.